

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МЕДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ НАУКИ І ОСВІТИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
що присвячена 25-річчю Медичного інституту Сумського державного університету
(м. Суми, 16-17 листопада 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

З його приходом на кафедру значно активізувалася робота всього колективу кафедри. Молоді асистенти отримали теми кандидатських дисертацій, запрацювала гістологічна лабораторія, лабораторія електронної мікроскопії, лабораторія спектрального аналізу. Пошукувачі освоїли методики постановки експерименту. Для виконання наукової роботи кафедри було замовлено партію щурів. Опромінення щурів проводилось на базі Сумського обласного онкологічного диспансеру. Пошукувачі розробляли для експериментальних тварин дієти з підвищеним вмістом солей важких металів.

З 1995 року розпочався навчальний процес на курсі оперативної хірургії та топографічної анатомії. Викладачами курсу стали: досвідчений анатом, учень та син провідного анатома з світовим ім'ям Юхима Петровича Мельмана (Івано-Франківська школа) Валерій Юхимович Ільїн, лікарі-хірурги Василь Якович Пак та Валерій Васильович Швачко. На курсі запрацював операційний блок. Весною 1996 року провели перші навчальні оперативні втручання на тваринах (собаки). Для догляду за оперованими тваринами організували віварій. Студенти з великою відповідальністю віднеслись до проведення операцій на тваринах та наступним доглядом за ними. Практично всі прооперовані тварини виживали, ускладнень після операцій не спостерігалось. Новою колекцією власноручно виготовлених препаратів поповнився музей. Вхід на кафедру та коридори прикрасили художні картини, квіти.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

Устянський О. О., Сікора В. З., Бумейстер В. І.

Сумський державний університет, кафедра морфології

Необхідність анатомічних знань для лікарів усвідомлювалася та підкреслювалася за всіх часів людства. Андрій Везалій говорив про анатомію як про "п'єдестал і основу лікарського мистецтва". Про значення анатомії для практичної медицини влучно висловився В. Г. Ковешніков: "Лікар, котрий не знає анатомії, для хворого більш небезпечний, ніж хвороба". Своім прогресом анатомія людини, як і медицина в цілому, зобов'язана розтину тіл померлих. Але в останні роки на кафедрах анатомії людини медичних вузів України препарування фізичних тіл та робота з анатомічними препаратами в навчальному процесі поступово витісняється використанням інноваційних технологій. Мультимедійні комплекси та комп'ютерні мережі є сьогодні важливим компонентом отримання інформації не тільки студентами, але й викладачами.

Впровадження в навчальний процес сучасних технологій зумовлене також зменшенням кількості підручників (останнє видання за редакцією В. Г. Ковешнікова відбулося ще в 2008 році) та використанням при вивченні анатомії нових методів досліджень (ендоскопія, УЗД, КТ, МРТ та ін.).

Величезний об'єм інформації, з яким щодня доводиться мати справу в сучасному "інформаційному" суспільстві, може стати значним стресом для студента. Вже на першому занятті з теми "Будова кісток тулуба" студент, ще не адаптований до нових умов, стикається з необхідністю знання близько 120 нових для нього анатомічних термінів українською та латинською мовами. Програма вимагає від нього навчитися співвідносити кожний термін з конкретним анатомічним утвором та демонструвати його на анатомічному препараті. Зменшити їх обсяг немає можливості, бо більшість із них використовується на наступному занятті при вивченні скелета верхньої кінцівки, і студент повинен запам'ятати ще близько 100 нових термінів.

Кафедра завжди займала лідерство серед теоретичних кафедр інституту по впровадженню у навчальних процес нових навчально-методичних розробок, аудіо-візуальних та інтерактивних засобів навчання.

Виходячи з цього, кожне робоче місце викладача кафедри оснащено мультимедійним проектором. Одна з навчальних кімнат оснащена інтерактивною дошкою. Кафедра підключена до мережі "Internet". В даний момент кафедра володіє комп'ютерним класом з використанням сучасних програм, розроблених як співробітниками кафедри, так і отриманими з зовнішніх джерел, включаючи зарубіжні. Програми в змозі забезпечити різні аспекти викладання предмету: ілюстрації матеріалу лекцій і практичних занять, допомога у виконанні оперативних втручань та препаруванні фізичних тіл, тестування на практичних заняттях, заліках та екзаменах. Програми щорічно переглядаються та поновлюються.

На кафедрі в навчальних кімнатах функціонують широкоформатні плазмові екрани, комутовані з DVD-програвачами і комп'ютерними терміналами, котрі використовуються для демонстрації навчальних відеофільмів та інших аудіо- і відео матеріалів.

Використання на кафедрі морфології мультимедійних проекторів та мережевих технологій дозволяє в навчальному процесі об'єднати весь комплекс доступних студенту та викладачу інформаційних джерел (текстових, аудіо та відео матеріалів), надає віддалений доступ до інформації і, тим самим, дає змогу оперативно контролювати процес і якість навчання.

АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

проф. Фоміна Л.В., доц. Башицька О.І.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Вступ. У теперішній час для підготовки спеціалістів лікарів, які б відповідали вимогам сучасності має значення напрямок інноваційно-особистісного навчання з використанням інтелектуально творчого потенціалу особистості. Такий підхід вимагає змін в освітньому процесі. Разом з тим, студент повинен засвоювати потік інформації який збільшується час від часу. На допомогу студенту та викладачу мають прийти інтерактивні методи викладання, які допоможуть студенту в засвоєнні матеріалу а викладачеві якісному викладанні предмету.

Застосування інтерактивних методів навчання є одним з найважливіших напрямків удосконалення сучасних методів вузівського навчання і обов'язкова умова для виконання компетентісного підходу. Для реалізації заявлених сучасних компетентностей студента є застосування новітніх технологій і форм учбової роботи. В першу чергу це перехід від інформативних форм навчання до активних, перехід від знання до дієвого активного застосування знань. Завданням інтерактивного навчання є заохочення студента до поєднання теоретичних знань з практичними потребами.

Кількість та методи інтерактивних занять мають визначатися самими викладачами виходячи з мети і завдань як самого предмету, так і темою заняття з урахуванням контингенту студентів, програми і змісту конкретного розділу.

Для підготовки сучасного лікаря та спираючись на традиції анатомічної школи сам термін «інтерактивний» має на меті навчити майбутнього лікаря взаємодіяти. Ця взаємодія може мати дуже різноманітні прояви: взаємодія між студентами; взаємодія між викладачами, взаємодія з комп'ютером та інше.

Дослідження. Предмет анатомії вивчається на протязі перших семестрів навчання у ВУЗі. Часто студенти не розуміють і не бажають застосовувати власну активність, так як в школі він звик до домінування вчителя. Тому, першим завданням викладача є утворити умови для прояви ініціативи студента. Викладач повинен будувати заняття на психологічних механізмах впливу групи на процес засвоєння кожним учасником досвіду як однією особою так і всією групою студентів. Сумісна діяльність студентів означає, що кожен вносить свій індивідуальний вклад. У ході роботи йде обмін думками, знаннями, ідеями, способами діяльності. Таким чином, викладач формує засади колегіальності у професії, чим завжди була відзначена наша вітчизняна медицина, виходячи з принципу не нашкодити хворому.

Предмет анатомії має широкі можливості для утворення середовища освітнього спілкування, яка характеризується відкритістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням знань, можливістю взаємооцінювання та взаємоконтролю.

Так позитивні результати дають кейс-методи при вирішенні ситуаційних задач як типових, так і запропонованих самими студентами. Це може бути запропонована викладачем реальна проблемна ситуація з подальшим вирішенням завдання студентами та демонстрацією на препараті. Описання конкретної клінічної задачі з кількома варіантами її вирішення, клінічна задача яка вимагає провести аналіз кожного дистрактора і дати обґрунтування правильних відповідей з демонстрацією практичних навичок.

Є ефективним є навчання студентів які працюють малими групами і виконують певні завдання. Наприклад знайти хребці одного відділу а потім продемонструвати їх і дати обґрунтування своєму вибору, але при цьому кожен з членів групи має виконати індивідуальне завдання. Інша група студентів оцінює правильність виконання завдання.

Можливо заохочувати до активної роботи студентів пропонуючи задавати питання один одному при цьому викладач може оцінювати, як питання, що задаються так і відповіді на них. Можливо запропонувати студентам питання та попросити разом подумати над цим питанням, але відповіді на це питання має тільки один студент.

Але при заохоченні студентів до активних форм роботи потрібно враховувати, що самостійний виступ студента на певну тему, що співпадає з темою учбової програми та назвою дисципліни, який не виконує завдань навчання в рамках цієї теми, навіть при самому високому рівні підготовки повідомлення не може бути віднесений до інтерактивних методів навчання. Часто виступ студента з реферативним повідомленням відноситься до такої проблеми.

Аналізуючи досвід викладання анатомії за сучасними методиками ми прийшли до висновку, що застосовані інтерактивні методи підвищують рівень знань студентів на тридцять відсотків і покращують залишкову інформацію на половину порівняно з групами студентів, що працювали за традиційними технологіями.

Висновки:

- Інтерактивні методи навчання дають своєрідну опору для розвитку мислення студентів;
- Розвиваються навички моделювання ситуацій і клінічного мислення;
- Підвищується професійний рівень тих хто навчається;
- Дає можливість сприйняття та розуміння великих об'ємів інформації;
- Дає вміння ведення діалогу і роботи в команді.
- Пробудження інтересу у студентів до дисципліни і самоосвіти;
- Самостійний пошук студентами шляхів та варіантів вирішення проблеми та відстоювання власної думки;
- Формування рівня усвідомленої компетентності студента.

НАВЧАЛЬНИЙ МУЗЕЙ АНАТОМІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ЯК СКЛADOVA МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

Холодкова О.Л., Нескоромна Н.В.

Одеський національний медичний університет

Серед основних предметів вищих медичних навчальних закладів за важливістю для майбутніх лікарів анатомія посідає провідне місце: вона потребує як від викладачів так й від студентів особливої уваги, ретельної підготовки та великих витрат часу. Сучасний формат знань, якими треба оволодіти молодому спеціалісту, сягає з кожним роком все більших об'ємів. З іншого боку, вивчення анатомії, буде успішним тільки в тому випадку, якщо досліджуваний об'єкт доступний безпосередньому візуальному спостереженню. До того ж, сучасні Закони України суттєво обмежують надходження трупного матеріалу для підготовки студентів-медиків. З таких міркувань організація навчальних музеїв анатомічних препаратів представляє безперечний інтерес.

Анатомічний музей дає змогу студентам в будь який час вивчати та повторювати анатомічні структури на препаратах і моделях, що спеціально для цього виготовлені, та демонструються. Колекція учбових препаратів є єдиним в своєму роді посібником, який значно полегшує труд викладачам та студентам. Учбовий музей анатомічних препаратів становить гордість та предмет особливих турбот персоналу. Експонати накопичувалися поступово; кожний співробітник робив свій внесок, тому вивчаючи анатомічні препарати, мимоволі читається історія даної кафедри чи навіть цілої анатомічної епохи.

В Одеському національному медичному університеті ідеї Кольманта та Раубера (перші ініціатори учбово-дослідницьких робіт в Росії та Германії) знайшли собі щирих прихильників та послідовників серед професорсько-викладацького складу кафедри анатомії людини. На кафедрі багато років існує учбовий музей анатомічних вологих препаратів за всіма розділами курсу будови людського тіла, і практичні заняття здійснюються безпосередньо у залах, де знаходяться ці препарати. Всі демонстраційні анатомічні препарати є унікальними матеріалами наочності, які були